

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztőségi szállás:
a szentgyházutcába, Kendeffy-ház 487 számán.
Kiadó hivatal:
Stein János könyvkereskedésében.

Előfizetési díj:
Évnyegyenként 3, félre 6 pfrt, külföldre évenyenként 4 pfrt.
Megjelenik a K. Közlöny minden Kedden, Csütörtökön és Vasárnap.
Hirdetéseik minden egyes hirdetés után 10 pkr bérletdíj és minden négyhasábos egy sor után számítandó 4 pkr beküldése mellett közzétételnek.

A lap szellemi érdekeit illető közlemények a szerkesztőséghez, az anyagi ügyeket tárgyalók u. m. előfizetés, hirdetések, reklamatok sat. a kiadó hivatalhoz utasítandók bérmentesítetten.

ANYAGI ÉRDEKEINK.

VI.

Mezőségi köszöntő társulat.

Urbéri papirjaink írást, melyek az adósságok törlesztésén felül a nemes birtokosok kezén maradnak, az volt igénytelen véleményünk, miként könnyedén áruba bocsátásuk helyett, sokkal helyesebben cselekszünk, ha a tőkét, mennyire tulajdonosunk engedi, takarékpénztárak, hitel- és biztosító-intézetek gyámlatására fordítjuk; kamatjuk által megnevezkedett jövedelmünket pedig czélszerű beruházások és iparvállalatok létesítésére használjuk.

Honunkra nézve nincs fontosabb kérdés annál, hogy jövőre is kik bírják és miként használják honunk földbirtokának legtetemes részét? A földbirtok mindenütt a világon a vagyonság, s ezzel együtt járó társadalmi súlynak egyik legfontosabb eszköze, s annál fontosabb nálunk, hol a mezőgazdaság csaknem egyetlen, s egyszersmind azon iparág, melynek czélszerű felvirágoztatása egyedül képes az ipar többi nemére utat nyitni. E meggyőződéstől vezérelve, iparvállalatainknál főleg mezőgazdaságunk érdekeit kell szem előtt tartani.

Hosszabb fontolgatás után alig gondolunk a fennebbi irányban valami üdvösebbet tehetni, mintha egy társulatot alakítsunk a hon földjében rejlő gyűanyagok kutatására.

A több oldalról tehető ellenvetések figyelmünket korán sem kerültk el. — Hazánk legnagyobb részében a fa nevetesség igelecs, ugyannyira, hogy a legterjedmesb erdőségek használhatatlan hevernek. — Uj gyűanyagok kutatása helyett tehát igyekezzünk inkább tömördek erdőségünket jövedelmező állapotba tenni. — Erre nekünk semmi ellenvetésünk, s csak azt jegyezzük meg, miként komolyabb megfontolás és alapos tárgyszeret után mindenki meggyőződhetik, miként honunk-

ban a fa sokkal ritkább helyt találhatik oly roppant mennyiségben, mint némelyek gondolják; s hol valóban ez az eset, hol a fa oly bőven van, miként nagyszerű iparvállalatok létesítésére elégséges volna, ott a fa bőségén kívül még számtalan más kedvező körülmények összetalálkozása szükséges, s ekkor is a megkívántó nagy töké hiánya igen gyakran megfűsítaná egy nagyobb szűrű iparvállalat létrehozását. — Magok azok továbbá, kik a fennebbi ellenvetést teszik, másfelől el kell hogy ismerjék, miként honunk számtalan vidékein a fa oly szűk, és napenként oly annyira szűkül, miként rövid időn nemcsak valamely iparvállalatra, hanem a szobáink fűtésére megkívántó mindennapi tüzfával szükségük kell látnunk, s ez különösen a nép alsóbb és szegényebb osztályára nézve súlyosabb állapot, mintsem első tekintetre látszik. — Honunkban, mondják mások, több helyeken fedeztek már fel kőszéntlepeket; némelyütt azok művelése meg is lón kisérve a nélkül, hogy célra vezetett volna. Népesebb városainktól nem nagyon távol nyitott kőszéntbánya termelése sem volt képes a fával kiállni a versenyt. — Meggyőződésünk szerint e körülmény oka a hiányos bányaművelési és kedvezőtlen szállítási viszonyokban keresendő; miután a kőszén kedvező termelési viszonyok mellett, mint aránylag könnyebben szállítható anyag, hasonló szállítási körülmények közt, a fával a versenyt kiállja, s képes lassanként a népnek a kőszénttől idegenségét legyőzni, s azt okosabb véle való bányaműveléssel szokatni. Így például, a több évek előtt egy társulat által Zomboron miveln kezdett kőszén nem állotta ki Kolozsvárt a versenyt a tüzfával, mert ez vékony rétegben találtott, s így a tetemes előállítás és szállítási költségek miatt Kolozsvárt magasabb áron adhaták, sem hogy a kemencék és kémények körüli azon változtatásokat megérdemelte volna, melyek a kőszén czélszerű használhatóság-

ra szükségesek. Ily körülmények közt az irt társulatnak azon kellett volna igyekezni, hogyha lehetséges lesz vala, ott helyben vagy a közelben gondoskodják terménye nyereséges használatáról, addig is, míg Kolozsvárt a fa árának a mostaninál még nagyobb emelkedése, vagy kedvezőbb szállítási viszonyok a kőszénnek itt is meg-hozzák kelendőségét.

Az ásvány-gyűanyagok művelése sem jár sok baj és tetemes költség nélkül; ez a harmadik, habár általános és részletes vizsgálatot igénylő, azonban nem alaptalan ellenvetés. — Ezt sem tagadjuk; valamint elismerjük azt is, miként indítványunk elfogadhatósága egyedül attól függ, ha annak üdvös voltát, daczára a fennebbi, s ezeken kívül tehető még más ellenvetéseknek bebizonyítani képesek vagyunk.

Mi a gyűanyagok utáni kutatást hazánk legfátlanabb vidékén, a Mezőségi en ajánljuk, hol a meglelt anyagoknak a tüzfával nem annyira versenyezni, mint annak tetemes hiányát pótolni kellene. — Hogy pedig e versenytől annál kevésbé tarthassunk, s mi ennél sokkal fontosabb, hogy a gyűanyag, ha lehet, ott fedeztessék fel, hol legszükségesebb; irányozzuk kutatásunkat legelőbb is a Mezőség legfátlanabb vidékére.

A Mezőség több tájain találtak már kőszén. — De e nagy fontosságú események oly kevéssé vontak magok az illetők figyelmét, miként nem tudhatni, hogy a lelemény mily alakzatban, minőség és mennyiségben találtott? Ez esetleges fedezések, valamint a rendszeres kutatásokra a legbecesebb tájékoztató szolgálunk, egy másfelől biztos reményt nyújtunk az iránt, hogy is a Mezőség más vidékein is találhatni kőszén. — Mindemellett a kutatásnál a kőszénen kívül, nemcsak a gyűanyag egy másik nemére, a torfára, hanem mindarra ki kellene a figyelmet terjesztetni, mit a föld gyomra számunkra becses tartalmaz. — Bárha a torf a kőszénél keve-

sebb becses bir, mindazáltal egyik legnagyobb áldása volna fátlan Mezőségünknek, hol létezése a kőszénél talán még több hihetőséggel bir.

A Mezőség honunk földterületének egy igen fontos része. — Hazánk közepén fekszik; a nemesi osztály egyik fő lakhelye; földje a legvirágzóbb mezőgazdaságra képes, s hogy legnagyobb részében termékenysége annyira alászállott, a rajta évek hosszu során át folytatott okszerűtlen mezőgazdasátnak köszönhető. E bajokon, mesterséges rétek, nagyobb marhatartás és több trágya előállításával valamennyire segíthetni, miről egy más alkalommal szólnunk; de legyünk meggyőződve, hogy mezőgazdaságunknak nem teljes felvirágzását, de az idők sürgős igényeihez való idomítását sikeresen csak az által eszközölhetjük, ha azt a gyűipar legalább oly nemeivel kapcsoljuk össze, melyek a gazdasággal szoros öszveköttetésben levén, arra közvetlen üdvös hatást gyakorolnak. — Ilyenek legközelebből a szesz-, az olaj- és répacukor-gyárak. — Míg a mezőségi gazda gabonáját az esztendő legnagyobb részében egy napjára földre viszi a malomban, míg azt még messzebbre szállítja eladásra a városokba, hol, a mindennapi szükségétől kényszerítve, leggyakrabban oly áron kénytelen terményét eladni, mely a természet és szállítási költségét sem fedezi; míg az irt gazda, természetmánya legkevesebb részét fogyasztja el gazdasága körében s épp azért, az anyaföldnek, a belőle szívott tápot bármi kevés részben sem képes visszaszolgáltatni; míg ezek így vagynak, addig mezőségi gazdaságunk azon fokozatra sem fog soha emelkedhetni, hol a terhes adó s a jelen kor fényűzési igényeinek csak némileg is megfelelhessen. — Czélszerűbb közlekedési eszközök az irt bajok ellen csak gyenge és hiányos gyógyszer képesek nyújtani, miután az ételmi szerek tengelyen-szállítását, csak némi távolságra, a legjobb úton sem jutal-

SAPHIRA.

Koszorúzott pályamű.

Irtá

HALMÁGYI SÁNDOR.

III.

Szerelm és nagy ravágyás.

(Folytatás.)

Keserű, a ki tudta, hogy a taps vetélytársát, a kacaj pedig ötlet magát illeti, a ki lovával vesződik, fogait csikorgatta mérgében, s átragadván a csallós által nyújtott második kopját, ránczbaszedő lovát és bősé határozattal rohant ellenére.

— Apádat kiméld máskor, öcsém, s nem engemet! — kiáltá még messziről.

Aztán közel váru a szintén szembe rohanó lovagot, durva haraggal kidobá a súlyos, nyers botot, mely ismét ellenének fejéhez volt mérve; de látva, hogy az csak vállperczen érinté, amott, hosszúsága tetőpontot ért és mélyen nyomta sarkantyúit elefántnagysága, sárga papírájának lágykábá, nyilván oly szándékkal, hogy vetélytársára éppen rászökessen és őt lovával együtt maga alá tiporván, büszkén keresztüljárjon rajta.

Amde Márkházi, mint gyakorlott lovas bajnok, még korán észrevette a veszélyt, mely őt fenyegeté, s bámulatos ügyesen félreszökett, hagya, hogy az feltartóztatlanul rohan-

jon el mellette, a nélkül, hogy felhasználta volna a legkedvezőbb pillanatot arra, hogy tetszés szerint bármely ponton célba vegye ellenét. Ez elmulasztást azonban nem annyira nagylelkűségből, mint inkább, s egyedül azért tette, mert az ütés, mely vállperczen érinté, oly élesen fájó zsidabást okozott, hogy karját alig emelhetné meg.

Az athletai termetű lovag, a ki e mulasztásban újabb sértő engedékenységet látott, most oly ingerült lón, hogy összekáromolta őt, aztán kapván egy harmadik kopjabotot, gyorsan megfordult, rárohant és úgy csapta azt homlokához, hogy magyarországi jövevényünk egy percze megingott a nyeregben, s használatlanul eldobván kopját, a fájdalomnak egy alig hallott szisszenése után, haragjában, önfeladat és ösztönzerűleg kardjához kapott.

A játék — ha eddig is annak leheté nevezni — most pillanat alatt veszélyesen komoly fordulatot vett; mert e fenyegető mozdulatra Keserűnek roppant szabályja egyszerre elhagyta hüvelyét, s halálos aczéla fölvilván a hold sugaránál, sebesen alácsapott lovagnak védtelen fejére, mielőtt a komolyabb megfontolás, avagy a sikoltva s tiltólag kiabálva odavágató társaság megakadályozhatta volna.

E kardcsapásra Márkházi lova nyakára hanyatlott, mely ütéve vitte tovább. A vágás, jól lehet süvegeinek ruganyos prémie azt sokat szelidíté, mely sebet zúzott homloka fölött; arczán forró véresepek csörgedeztek; az éles fájdalom, a harag és szegény kálvált és elkecseregetté tevék; szomorúnál szomorubb gondolatok kezdék meglepni, s nem bánta, hogy a történet színhelyéről kis méne gyorsan ragadja őt; tova, bár alig bírta magát a nyeregben fentartani.

Jelentékeny tért hagyhatott így hátra, midőn egyszerre vágató lödöbögést hallott háta-

mögött közeledni. Azt gondolta durva ellenfele jön őt üldözni; bús fölgerjedéssel fordult meg, hogy bejárja őt és komoly harcra vívjon.

De mekkora volt meglepetése, midőn a hold kétes világánál a közelgőben hölgyalakra, és pedig a következő pillanatban éppen Saphira fejedelmi alakjára ismert.

A többiek a távolban egy csoportozatban határozatlanul látták állani; mint a szenvedélyes hangtörédekből sejteni leheté, Keserű uram mentegetőzéseit meglehetősen szigorú szemrehányásokkal utasíták vissza.

— Ifjú barátom... lovag... hova rohansz az Istentől nyitott sebbel? — kiáltá Saphira a leggyöngédebb gondoskodás és aggodalom hangján, s aztán egészen oda érkezve, miután a csurgó vért megpillantá, remélten sikolta fel: — Jezus Mária! hiszen te irtózatot sebet kaptál!... Hamar... ide... hadd kössem be egyszeribe! Im itt kis kézi kendőm, meg fátylom; ezek elég jók lesznek most. Várj csak!... így nem maradhatasz... vedd le süvegedet és hajjál közelébb!

S egészen közel járva nagy fakó paripáját, megvizsgálta a meglepetés miatt szótlanul ámuló ifju sebet, s örömet fejezvé ki a felett, hogy azt kevésbé mélynek találá, mint előre gondolta, gyöngéd szorgalommal és azon tapintat és áldozatkészséggel kezdé kötözgetni, mely a legnemesszibűbb nők tulajdonja. Nemcsak kis kézi kendőjét és kalpagá őt letépett fátyolát, hanem büszkeségét is feláldozá, hogy egy keresztényi kötelességet teljesítsen, a mely alól se nagy méltóság, se semmi által nem látszott fölmentettné tekinteni magát.

Márkházi azt hitte álmodik, s a leggyöngédebb női ujjak babrálásának kellemes, andalító, delejő befolyása alatt, egészen elálmélkodva kérdé magát: ez-e ama büszke, szigorú hölgy, a ki az imént sértett méltóságában

királynői kevélységgel, s majdnem apácza ridegséggel tiltakozott egy czélság ellen, a mely őt gyöngéd érzelmekkel gyamsította? ez-e valóban Moyzin Saphira, a híres Nizovszki Szaniszló özvegye, a havasalföldi vajda leánya?

— Így ni! — mondá az avatott gyorsasággal és testvéri, hogy ne mondjuk, anyai gyöngédséggel végezve a műtétet: — most már biztosítva vagy nagyobb vérvesztés ellen. De Istene, mily sápadt levél. Ah, soha se fogom megbocsátani magamnak, hogy esztelenül beléegyezém ily komoly következményű játékba. Tudhattam, hogy ha Keserű hozzá fog, ez így fog végződni! Büszkeséged és hahotánk felerle!

— Oh kegyelmes asszonyom... Saphira! — rebegé Márkházi leírhatlan elragadtatással: — ennyi jóság, ennyi kegy büszkébbé és boldogabbá tesz, mint ha egy hadvezéri dreszkoszort nyertem volna el. Nem!... nem én vagyok a vesztes e párbajban; mert keblem kimondhatatlan elégtétel és diadalérettől feszül, hogy ily kezek által kötözött sebet hordozhatok. Oh, legyen szabad ajkaimmal érinteni e balzsamos kis ujjakat!

Es minden megfontolás és tétova nélkül, szenvedélyes fölgerjedéssel megragadván a szép hölgy kis kővér kezét, egy önfelad, forró csókkal érinté ujjainak rózsás begyét.

— Márkházi! mi ez? — kiáltá fel Saphira a bámulat és szigor hangján, mi alatt sértett büszkeséggel vonta vissza elfoglalt kezét. — Haládatosságod igen elragad. Mint látom, kedélyed fölött heves érzelmek uralkodnak. Figyelmeztetlek... komolyan intelek, hogy nem szeretem, ha valaki irántam tulságosan lelkesül. Engem megtanítottak az emberek félni a szenvedélytől, mely nem tiszteli a szerénység határait és én, mondom neked, ifju...

(Folytatjuk.)

*) Lásd a Kolozsv. Közl., 185-dik számát.

